

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО. ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОНАВСТВО

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-1.11>

Д. В. Приймаченко, доктор юридичних наук, професор,
проректор з наукової роботи
Університету митної справи та фінансів

Д. Д. Приймаченко, здобувач вищої освіти
Запорізького національного університету

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ УКРАЇНИ В СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів, підґрунтям яких переважно є відносини міжнародної економічної інтеграції та співпраці, участь в яких бере Україна, як суверенна держава, необхідним стає формування ефективного механізму правового регулювання зовнішньоекономічних відносин відповідно до міжнародних норм та стандартів, з урахуванням актуальних потреб національної економіки.

Мета презентованої статті полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу теоретичних засад господарсько-правової науки, митного права, норм міжнародного права, чинного національного законодавства, правозастосовної діяльності, виявити колізії правового регулювання механізму реалізації міжнародних зобов'язань України в сфері зовнішньоекономічної діяльності та сформулювати науково обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення національного митного законодавства.

Відповідно до сформульованої мети визначено наступні задачі: розкрити правову природу та зміст міжнародних зобов'язань України в сфері зовнішньоекономічної діяльності; сформулювати пропозиції щодо удосконалення національного митного законодавства.

Методологічне підґрунтя дослідження становить цілісна та узгоджена система методів, способів та прийомів наукового пізнання, що дозволила проаналізувати обране правове явище у єдності його соціального змісту та юридичної форми.

Нормативна основа дослідження – джерела міжнародного права, чинне та перспективне національне митне законодавство.

Емпіричну базу дослідження становлять узагальнення практики правозастосовної діяльності, акумульовані митними органами, інформаційні матеріали органів публічної адміністрації, статистичні матеріали, політико-правова публіцистика та довідкові видання.

Розуміння процесів реалізації міжнародних зобов'язань в сфері зовнішньоекономічної діяльності, що впливають з міжнародних договорів учасником яких є Україна, дозволить удосконалити механізм імплементації норм міжнародних митних конвенцій в національне митне законодавство. В результаті це сприятиме налагодженню взаємодії суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з митними органами, формуванню позитивного образу держави та розвитку міжнародної торгівлі.

Ключові слова: міжнародні зобов'язання України, зовнішньоекономічна діяльність, митне регулювання, імплементація норм міжнародних актів, митні конвенції, митне законодавство, митна справа, митні органи.

D. V. Pryimachenko, D. D. Pryimachenko. Legal support for the implementation of Ukraine's international obligations in the field of foreign economic activity

In the conditions of globalization and European integration processes, the foundation of which is mainly the relations of international economic integration and cooperation, in which Ukraine participates as a sovereign state, it becomes necessary to form an effective mechanism of legal regulation of foreign economic relations in accordance with international norms and standards, taking into account the current needs of the national economy.

The purpose of the presented article is to, on the basis of a comprehensive analysis of the theoretical foundations of economic and legal science, customs law, norms of international law, current national legislation, law enforcement activities, identify conflicts in the legal regulation of the mechanism for the implementation of Ukraine's international obligations in the field of foreign economic activity and formulate scientifically based proposals for improving the national customs legislation.

© Д. В. Приймаченко, Д. Д. Приймаченко, 2023

In the accordance with the formulated goal, the following tasks are defined: to reveal the legal nature and content of Ukraine's international obligations in the field of foreign economic activity; formulate proposals for improving the national customs legislation.

The methodological basis of the research is a coherent and coordinated system of methods, methods and techniques of scientific knowledge, which allowed to analyze the selected legal phenomenon in the unity of its social content and legal form.

The normative basis of the research is the sources of international law, current and prospective national customs legislation.

The empirical basis of the research is the generalization of law enforcement practice, accumulated by customs authorities, informational materials of public administration bodies, statistical materials, political and legal journalism and reference publications.

Understanding the processes of implementation of international obligations in the field of foreign economic activity arising from international treaties to which Ukraine is a party will allow to improve the mechanism of implementation of norms of international customs conventions into national customs legislation. As a result, this will contribute to the establishment of interaction between subjects of foreign economic activity with customs authorities, the formation of a positive image of the state and the development of international trade.

Key words: international obligations of Ukraine, foreign economic activity, customs regulation, implementation of norms of international acts, customs conventions, customs legislation, customs affairs, customs authorities.

Постановка проблеми. Наразі все більш вагомого значення набуває дослідження та використання у вітчизняній державотворчій практиці позитивного досвіду правового регулювання міжнародної торгівлі. Особливої актуальності ці процеси набувають в сучасних умовах глобалізації та інтернаціоналізації, розширення міжнародних зв'язків, коли кожна держава прагне до гармонізації та стандартизації механізмів забезпечення безпеки ланцюга постачань та спрощення процедур міжнародної торгівлі. Перепоною цьому стає відносна відокремленість національного законодавства та традиційні, усталені практики правозастосовної діяльності.

Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є розширення участі держав в діяльності міжнародних організацій, визнання та приєднання до основних міжнародних актів, що є передумовою, по-перше, для створення більш сприятливих умов доступу на світові ринки товарів і послуг на основі передбачуваності і стабільності розвитку торговельних відносин між державами, включаючи транспарентність їхньої зовнішньоекономічної політики; по-друге, доступу до міжнародного механізму вирішення торговельних спорів, що дозволяє забезпечити захист національних інтересів і усунути дискримінації; по-третє, можливості реалізації своїх поточних і стратегічних торговельно-економічних інтересів шляхом ефективної участі у багатосторонніх торговельних переговорах при виробленні нових правил міжнародної торгівлі.

В дослідженнях присвячених міжнародним відносинам об'єктивується та актуалізується проблематика вивчення ролі та значення міжнародних зобов'язань держав, що беруться останніми в рамках міжнародного права при укладанні міжнародних угод та підлягають обов'язковому виконанню шляхом імплементації норм міжнародного права в національне законодавство.

Окреслена проблематика є не тільки актуальною, але й дуже складною як в теоретичному, так й в практичному аспектах, адже держави стикаються з нею не стільки в процесі укладання міжнародних договорів в рамках так званого міжнародного механізму імплементації, скільки в процесі внутрішньодержавної діяльності при трансформації норм міжнародного права в норми національного законодавства, тобто тоді, коли норма міжнародного права шляхом застосування відповідних внутрішніх механізмів, що закріплені в національному законодавстві, повинна стати нормою національного права та набути юридичної сили для того, щоб стати доступною для виконання суб'єктами національного правопорядку в межах механізму імплементації.

Участь України в діяльності таких міжнародних організацій як СОТ, ВМО та інших міжнародних економічних об'єднань, підписання Угоди про спрощення процедур торгівлі (далі – Угода СПТ) [22], Угоди про асоціацію України з ЄС (далі – Угода про асоціацію) [19] та інших міжнародних договорів, з одного послугувало нормативним підґрунтям для активізації ЗЕД, а з іншого – обумовило виникнення низки міжнародних зобов'язань, реалізація яких вимагає уніфікації національного законодавства відповідно до міжнародних норм та стандартів.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження питань, пов'язаних із реалізацією Україною своїх міжнародних зобов'язань здійснювалось представниками міжнародного права. Зокрема це праці таких вчених як Ю. Волошин, С. Денисенко, М. Баймуратов, М. Буроменський, Д. Терлецький, та інші. Представники господарсько-правової науки досліджували як загальні, так і окремі питання зовнішньоекономічної діяльності (В. Голубєва, С. Коломацька, В. Поєдинок, В. Чайковська, Е. Феделеш, В. Юсупов). Фахівці в галузі митного права аналізували актуальні проблеми митного регулювання (А. Мазур, В. Науменко, В. Прокопенко), тому дослідження правового забезпечення міжнародних зобов'язань України, що виникають внаслідок приєднання до міжнародних митних конвенцій неминуче мають визнаватись фрагментарними.

Мета презентованої статті полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу теоретичних засад господарсько-правової науки, митного права, норм міжнародного права, чинного національного законодавства,

правозастосовної діяльності, виявити колізії правового регулювання механізму реалізації міжнародних зобов'язань України в сфері зовнішньоекономічної діяльності та сформулювати науково обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення національного митного законодавства.

Виклад основного матеріалу. Правове регулювання в сфері зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД)¹ багато в чому обумовлене відповідними міжнародними зобов'язаннями, що взяла на себе Україна в процесі участі в міжнародних економічних відносинах. Де під міжнародними зобов'язаннями держав варто розуміти обумовлені загальноновизнаними нормами і принципами міжнародного права добровільно взяті ними на себе обов'язки з виконання положень норм, що містяться в міжнародних договорах, з метою становлення, розвитку та формування міжнародного та національного правопорядків, що відповідають вказаним загальноновизнаним нормам і принципам та забезпечені формами міжнародно-правового примусу [1, с. 104]. При цьому, варто враховувати, що по-перше, міжнародні зобов'язання держав мають важливе і визначальне значення у формуванні й функціонуванні міжнародного правового порядку, вони фактично складають його реалізаційну основу; по-друге, у внутрішньому (національному) правопорядку міжнародні зобов'язання держав, що закріплені в нормах міжнародного права та які містяться в міжнародних договорах, завдяки національному механізму імплементації трансформуються в норми національного конституційного права та є частиною національного законодавства; по-третє, неухильне виконання державами своїх зобов'язань є важливою передумовою підтримки міцного миру і міжнародної безпеки, забезпечення верховенства права в міждержавних відносинах.

Загальноновизнаним є те, що однією з найпоширеніших підстав виникнення міжнародних зобов'язань варто вважати міжнародний договір. Міжнародні зобов'язання, що виникають на підставі міжнародного договору, можуть стосуватись обов'язку однієї держави здійснити адаптацію національного законодавства відповідно до законодавства іншої країни чи наднаціонального утворення або модернізацію законодавства (за відсутності адаптації) відповідно до умов міжнародного договору.

В цілому, відповідні зобов'язання України в сфері за критерієм їх визначеності можна поділити на прямі та непрямі.

Прямі зобов'язання безпосередньо передбачають обов'язок України внести відповідні зміни до національного законодавства чи приєднатися до відповідного міжнародного договору. Прямі зобов'язання щодо адаптації правового режиму ЗЕД можна розподіляти на абстрактні (тобто такі, що встановлюють лише загальні напрями адаптації національного законодавства) та конкретні (тобто такі, що встановлюють конкретний національний нормативно-правовий акт, який необхідно адаптувати, чи відповідний акт іншої правової системи, положення якого необхідно запозичити).

Непрямі зобов'язання випливають зі змісту норм права, що не встановлюють прямого обов'язку України щодо модернізації, однак не можуть бути виконані за відсутності такої.

За предметом внесення змін міжнародні зобов'язання можна розподілити на активні (такі, що передбачають внесення змін до національного законодавства) та пасивні (такі, що передбачають утриматись від внесення змін до національного законодавства, адже на момент виникнення міжнародного зобов'язання, національне законодавство відповідає його вимогам).

Крім того, міжнародні зобов'язання у сфері ЗЕД можуть мати нормативний або індивідуальний характер, й саме перші можуть передбачати модернізацію національного законодавства. А міжнародні договори, на підставі яких виникають зобов'язання, що мають індивідуальний характер, як правило, не містять норм права та можуть мати міждержавно-міжгосподарський склад його учасників таких договорів [24, с. 19-20].

У цьому контексті важливим є з'ясування механізму здійснення та забезпечення реалізації міжнародних зобов'язань, що виникають внаслідок надання згоди України на обов'язковість для неї міжнародного договору. Так в результаті приєднання до міжнародних договорів у державі виникають зобов'язання щодо: прийняття окремого законодавчого акту з метою виконання приписів міжнародного акту; внесення змін до вже існуючих законодавчих актів; прийняття адміністративних (індивідуальних) актів; створення спеціальних державних інституцій (органів) для забезпечення реалізації договору; інформування (звітування) зацікавлених осіб про прийняті законодавчі, адміністративні акти та про інші заходи забезпечення реалізації міжнародних договорів тощо.

Інтеграційні процеси, що в останні десятиріччя стали визначальними в світовому розвитку, неминуче позначаються й на пошуку Україною свого місця та ролі в міжнародній економічній спільноті. Наразі держава визначила вектор розвитку своєї зовнішньої політики як шлях інтеграції до європейської та світової економіки. Підтвердженням інтеграційних намірів України став вступ до СОТ [17], що також можна розцінювати як системний фактор подальшого розвитку національної економіки, лібералізації зовнішньої торгівлі і створення передбачуваного прозорого середовища для залучення іноземних інвестицій.

¹ В презентованій роботі під поняттям зовнішньоекономічної діяльності мається на увазі господарська діяльність суб'єктів господарювання, яка в процесі її здійснення потребує перетинання митного кордону України майном (сукупність речей та інших цінностей (включаючи нематеріальні активи), які мають вартісне визначення, виробляються чи використовуються у діяльності суб'єктів господарювання та відображаються в їх балансі або враховуються в інших передбачених законом формах обліку майна цих суб'єктів), та/або робочою силою (ч. 1 ст. 377 Господарського кодексу України [2]).

Поділяємо позицію науковців, які вважають, що вступ до СОТ призвів до того, що Україна, отримавши певні можливості активізації ЗЕД, взяла на себе і низку обов'язків, реалізація яких є запорукою подальшої інтеграції вітчизняної економіки [9, с. 185]. Адже, вступ до СОТ: активізував процеси інтеграції національної економіки до міжнародної ринкової економіки, створення правових засад для стабільного і передбачуваного ведення бізнесу і міжнародної торгівлі; надав доступ до міжнародного механізму врегулювання торговельних суперечок; обумовив створення сприятливого клімату для іноземних інвестицій; надав можливість отримати більш широкий вибір товарів і послуг; дозволив Україні отримати статус повноправного учасника міжнародної торгівлі, що збільшило її можливості брати участь у регіональних союзах і об'єднаннях. Разом з тим, приєднання України до цієї міжнародної організації запустило механізм адаптації української економіки до вимог СОТ, що передбачало виконання зобов'язань (політичного, організаційного, юридичного характеру), взятих в рамках вступу до організації.

Виконання зобов'язань юридичного характеру передбачало в першу чергу імплементацію до національного законодавства положень основних угод і юридичних документів, об'єднаних терміном «Багатосторонні торговельні угоди». Вважається, що із правової точки зору система СОТ являє собою своєрідний багатосторонній контракт (пакет угод), нормами і правилами якого регулюється понад 98% усієї світової торгівлі товарами і послугами.

Пакет угод Уругвайського раунду поєднує за сукупністю більш 50 багатосторонніх торговельних угод і інших правових документів, основними з яких є Угода про заснування СОТ [17.] і додані до неї багатосторонні торговельні угоди, зокрема, Угода СПТ [23], Угода про технічні бар'єри в торгівлі (далі – Угода ТВТ) [21], Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (далі – Угода ТРІПС) [22] та ін.

З метою реалізації зобов'язань, Парламентом України протягом 2005-2008 р.р. ухвалено близько 60 законів (22 – 2006 року та 11 – 2007-го). Ухвалені закони врегульовували такі сфери, як ЗЕД, митна справа, податкова справа, інтелектуальна власність, агропромисловий комплекс, страхова та банківська діяльність тощо. Повний перелік зобов'язань України міститься у звіті Робочої групи з розгляду заявки України про вступ до СОТ [4] та підписаних двосторонніх протоколах.

Вступ до СОТ дозволив розпочати переговори щодо укладення угод про вільну торгівлю з основними та перспективними торговельними партнерами нашої держави, зокрема, з ЄС, Європейською асоціацією вільної торгівлі (Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія та Швейцарія) (далі – ЄАВТ), Чорногорією, Канадою, Туреччиною, Ізраїлем та іншими державами.

Ще одним вагомим фактором, що обумовив виникнення міжнародних зобов'язань України в сфері ЗЕД стало підписання Угоди про асоціацію [19] щодо створення зони вільної торгівлі (далі – ЗВТ), як це визначено у Розділі IV («Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»). Сторони беззастережно визнали, що така поглиблена і всеохоплююча ЗВТ, пов'язана з процесом широкомасштабної адаптації національного законодавства, насамперед в сфері ЗЕД, буде сприяти подальшій економічній інтеграції Української держави до внутрішнього ринку ЄС, як це передбачено цією Угодою.

ЗВТ передбачає лібералізацію торгівлі як товарами, так і послугами, лібералізацію руху капіталів та до певної міри – руху робочої сили. Відмінною рисою ЗВТ є комплексна програма адаптації регуляторних норм у сферах, пов'язаних з торгівлею, до відповідних стандартів ЄС. Це, в перспективі, дозволить значною мірою усунути нетарифні (технічні) бар'єри у торгівлі між Україною та ЄС та забезпечити розширений доступ до внутрішнього ринку ЄС для українських експортерів і навпаки – європейських експортерів до українського. Таким чином, поглиблена та всеохоплююча ЗВТ має забезпечити поступову інтеграцію економіки України до внутрішнього ринку ЄС.

Розділ IV «Торгівля і питання пов'язані з торгівлею» охоплює такі основні сфери: торгівля товарами, в тому числі технічні бар'єри в торгівлі; інструменти торговельного захисту; санітарні та фітосанітарні заходи; сприяння торгівлі та співробітництво в митній сфері; адміністративне співробітництво в митній сфері; правила походження товарів; торговельні відносини в енергетичній сфері; послуги, заснування компаній та інвестиції; визнання кваліфікації; рух капіталів та платежів; конкурентна політика (антимонопольні заходи та державна допомога); права інтелектуальної власності, в тому числі географічні зазначення; державні закупівлі; торгівля та сталий розвиток; транспарентність; врегулювання суперечок.

З метою виконання зобов'язань України в межах реалізації Угоди про асоціацію, КМ України було затверджено План заходів із виконання Угоди про асоціацію [8], в якому було встановлюються чіткі терміни та відповідальність органів влади за виконання конкретних завдань з виконання Угоди про асоціацію. План заходів – це масштабний документ обсягом близько 1000 сторінок. У ньому сформульовані 1943 завдання, що охоплюють 24 сфери. За виконання завдань відповідальні 106 органів влади України. Кожне з цих завдань відповідає окремій статті Угоди або імплементує визначені норми права (Acquis) ЄС. Найбільшими розділами Плану стали ті, що визначають завдання для виконання Розділу IV «Торгівля і питання пов'язані з торгівлею» та відповідають за запуск повної та всеохоплюючої зони вільної торгівлі з ЄС. План заходів є документом, який має підвищити відповідальність виконавчої влади за виконання Угоди. Окрім того, зазначений план з чіткими індикаторами спрощує контроль за цим процесом з боку Уряду та громадськості [3].

Відповідно до Плану, Україна взяла на себе зобов'язання імплементувати в національне законодавство, наприклад, положення Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами (далі – Конвенція SFTG) [15] Регламенту Ради (ЄС) № 608/2013 щодо забезпечення митними органами дотримання прав інтелектуальної власності [22], Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів (далі – Угода АСАА) [20.] тощо.

З метою впровадження європейських практик у здійснення митної справи в Україні, підготовки національного законодавства до виконання організаційних процедур для приєднання до Конвенції SFTG, Конвенції процедуру спільного транзиту (далі – Конвенція СТС) [5] й участі України в NCTS, яка використовується договірними сторонами Конвенції СТС, і сприяння ефективному захисту прав та інтересів суб'єктів ЗЕД, КМ України було подано до Парламенту відповідний законопроект щодо імплементатії до національного законодавства України положень цих митних конвенцій.

Прийняття закону [16.] дозволило наблизити національне законодавства у митній сфері до митного законодавства ЄС, як це визначено в стандартах ЄС та міжнародних стандартах. Закон передбачав можливість застосовування в Україні європейських транзитних правил, що надало можливість суб'єктам ЗЕД використовувати єдину митну декларацію та єдину гарантію для переміщення товарів від країни-відправлення до країни-призначення через всі кордони договірних сторін Конвенції без затримок. В свою чергу, митні органи отримали можливість обміну митною інформацією в режимі реального часу з 35 країнами європейського регіону та підвищити ефективність використання системи аналізу ризиків.

Разом з тим, прийняття закону та інших нормативних актів було лише передумовою приєднання до цих міжнародних конвенцій. Відповідно до позиції ЄС для отримання запрошення до Конвенції СТС Україна повинна була довести спроможність виконувати її умови, зокрема, використовуючи в односторонньому порядку до одного року національний модуль NCTS, що використовується договірними сторонами Конвенції.

Обов'язковою умовою для отримання Україною офіційного запрошення приєднатися до Конвенції СТС та Конвенції SFTG було успішне проходження процедури «Conformance Testing», контроль за проходженням якої покладался на Генеральний директорат з питань оподаткування та Митного союзу Європейської комісії (далі – DG TAXUD). Представник DG TAXUD впродовж 2021-2022 р. здійснили ряд контрольно-перевірочних місій предметом яких була оцінка відповідності нормативної бази, технічних можливостей, компетентності посадових осіб митних органів та готовності до приєднання до процедури спільного транзиту.

В серпні 2022 р. Рада ЄС підтримала пропозицію Європейської Комісії та прийняла рішення щодо запрошення України до Конвенції СТС та Конвенції SFTG. А вже 30 серпня 2022 р. Президент України підписав закони необхідні для приєднання до міжнародних митних конвенцій [12, 14, 15]. Прийняття законів було обумовлено по-перше, потребою виконання зобов'язань України в рамках Угоди про асоціацію [Угода про асоціацію між Україною], в частині наближення митного законодавства України до митного законодавства ЄС; по-друге, необхідністю удосконалення глави 4 МК України [7.] положення якої потребують оновлення та доповнення нормами щодо визначення порядку скасування чи зміни рішень посадових осіб митних органів, регламентації прав осіб, які подають скарги, оскільки наявний механізм розгляду скарг не забезпечує ефективне поновлення порушених митними органами прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, що сприяє зловживанням з боку посадових осіб, які розглядають такі скарги.

Крім того, прийняття законів завершило створення механізму імплементатії в національне законодавство положень Конвенції СТС [5] та Конвенції SFTG [6], що формально завершило процедуру приєднання України до цих Конвенцій та дозволило фактично розпочати використання національного модуля NCTS.

Прийняття Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України» [11] було обумовлено необхідністю приведення положень МК України положенням Регламенту (ЄС) № 608/2013 [18]. Імплементатія положень міжнародного акту наблизила національне митне законодавство у сфері захисту інтелектуальної власності до стандартів та практики ЄС, підвищила рівень запобігання та протидії переміщенню через митний кордон товарів, що порушують права інтелектуальної власності, та, як наслідок – сприяла очищенню внутрішнього ринку від контрафактної продукції, яка часто не відповідає встановленим вимогам безпеки.

Статтями 53-58 глави 3 «Технічні бар'єри у торгівлі» Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію визначено зобов'язання України щодо реформування системи технічного регулювання, стандартизації та метрології. Гармонізація вітчизняного законодавства з відповідними актами ЄС дозволить впровадити в різних промислових секторах характеристики продукції або пов'язані з ними процеси та методи виробництва, що застосовуються в ЄС, а також забезпечити належну безпечність нехарчових товарів. З цієї метою Україною і ЄС ведуться переговори щодо укладення Угоди АСАА [20]. Угода АСАА передбачатиме, що торгівля товарами між сторонами в секторах, що охоплені цією Угодою, проводитиметься на тих самих умовах, які застосовуються в торгівлі товарами між державами-членами ЄС, що фактично дозволить відкрити доступ промислової продукції на ринки України та країн ЄС на основі взаємного визнання результатів робіт з оцінки відповідності на таку продукцію [10].

Таким чином, вищенаведений аналіз дозволив розглянути основні багатосторонні та двосторонні міжнародні договори в сфері ЗЕД, учасником яких є Україна. Приєднання до міжнародних актів, з одного боку дозволило розпочати процес активної інтеграції національної економіки в світову економіку, збільшити роль українських товаровиробників в світовій торгівлі та, в цілому активізувати ЗЕД, а з іншого – обумовило взяття Україною, як суверенною державою низки обов'язків, реалізація яких є запорукою подальшої формування національної економіки на засадах конкурентності з урахуванням світових тенденцій до розширення ринку вільного обігу товарів та послуг.

Висновки. Таким чином, особливої актуальності дослідження реалізації міжнародних зобов'язань в сфері ЗЕД набуває сучасних умовах глобалізації та інтернаціоналізації, розширення міжнародних зв'язків, коли кожна держава прагне до гармонізації та стандартизації механізмів забезпечення безпеки ланцюга постачання та спрощення процедур міжнародної торгівлі.

Обрана проблематика є складною як в теоретичному, так й в практичному аспектах, адже держави стикаються з нею не стільки в процесі укладання міжнародних договорів в рамках так званого міжнародного механізму імплементації, скільки в процесі внутрішньодержавної діяльності при трансформації норм міжнародного права в норми національного законодавства. Участь України в діяльності таких міжнародних організацій як СОТ, ВМО та інших міжнародних економічних об'єднань, підписання Угоди про спрощення процедур, Угоди про асоціацію та інших міжнародних договорів, з одного послугувало нормативним підґрунтям для активізації ЗЕД, а з іншого – обумовило виникнення низки міжнародних зобов'язань, реалізація яких вимагає уніфікації національного законодавства відповідно до міжнародних норм та стандартів.

Подальші дослідження з окресленої тематики сприятимуть формуванню науково-обґрунтованого підґрунтя змістовного наповнення процедур імплементації міжнародних норм і стандартів в національне митне законодавство.

Список використаних джерел:

1. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Х.: Одиссей, 2008. 704 с.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21–22. ст. 144.
3. Євроінтеграційний портал. План заходів в виконання Угоди. URL: <https://eu-ua.org/plan-zakhodiv-z-vykonannia-uhody/>
4. Звіт Робочої групи з розгляду заявки України про вступ до СОТ. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_c68
5. Конвенція про процедуру спільного транзиту: прийнято рішенням Об'єднаного комітету Європейського економічного співтовариства та Європейської асоціації вільної торгівлі від 20.05.1987 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-87#Text
6. Конвенція про спрощення формальностей у торгівлі товарами: прийнято рішенням Об'єднаного комітету Європейського економічного співтовариства та ЄАВТ від 22.05.1987 р.: ратифіковано Законом України від 30.08.2022 р. № 2554-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987_012#Text
7. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44–45, № 46–47, № 48. Ст. 552.
8. План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: затверджено постановою КМУ України від 25.10.2017 р. № 1106. *Офіційний вісник України*. 2018. № 24. Ст. 852.
9. Поляк О.І. Правові проблеми регламентації ЗЕД в умовах членства України в СОТ. *Європейські перспективи*. 2013. № 5. С. 185–190.
10. Представництво України при ЄС. Доступ українських товарів до ринку ЄС. Угода АСАА. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobotnictvo-ukrayina-yes/dostup-ukrayinskih-tovariv-do-rinku-yes>
11. Про внесення змін до МКУ щодо захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України: Закон України від 17.11.2019 р. № 202-IX. *Офіційний вісник України*. 2019. № 90. Ст. 29.
12. Про внесення змін до Митного кодексу України щодо окремих питань імплементації глави 5 розділу IV Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх держави-члени, з іншої сторони: Закон України від 15.08.2022 року № 2510-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2510-20#Text>
13. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 29. ст. 377.
14. Про приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту: Закон України від 30.08.2022 року № 2555-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2555-20#Text>
15. Про приєднання України до Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами: Закон України від 30.08.2022 р. № 2554-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2554-20#Text>

16. Про режим спільного транзиту та запровадження національної системи електронної транзитної системи: Закон України від 12.09.2019 р. № 78-IX. (втратив чинність) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/78-IX#Text>

17. Протокол про вступ України до Світової організації торгівлі від 05.02.2008 р.: ратифіковано Законом України від 10.04.2008 р. № 250-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 24. Ст. 970.

18. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 608/2013 від 12.06.2013 р. щодо забезпечення митними органами дотримання прав інтелектуальної власності та про скасування Регламенту Ради (ЄС) № 1383/2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_021-13#Text

19. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Текст]: ратифіковано Законом від 16.09.2014 № 1678-VII. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Т. 1. Ст. 2125.

20. Угода про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів (Agreement between the European Community and Malta on conformity assessment and acceptance of industrial products (ACAA). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22004A0206>

21. Угода про технічні бар'єри в торгівлі 15.04.94 р: Додаток 1А до Угоди про заснування СОТ. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_008#Text

22. Угода про торгівельні аспекти прав інтелектуальної власності: ратифіковано Законом України «Про прийняття протоколу про внесення змін до Угоди ТРІПС» від 03.02.2016 р. № 981-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text

23. Угода СОТ про спрощення процедур торгівлі. Додаток до Протоколу про внесення змін до Марракеської угоди про заснування СОТ: ратифіковано Законом України від 04.11.2015 р. № 745-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_053#n17

24. Чайковська В.В. Модернізація правового режиму ЗЕД в Україні в умовах міжнародної економічної інтеграції: автореф. дис. ... док. юрид. наук. 12.00.011. Одеса. 2021. 44 с. С. 19–20.